

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců Mgr. Evy Šonkové a JUDr. Karla Šimky v právní věci žalobkyně: **T. N.**, zastoupená JUDr. Matoušem Jírou, advokátem, se sídlem 28. října 1001/3, Praha 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 29. 4. 2014, č. j. X, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 5. 2016, č. j. 1 Ad 26/2014 – 36,

t a k t o :

- I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 5. 2016, č. j. 1 Ad 26/2014 – 36, **se zrušuje.**
- II. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 29. 4. 2014, č. j. X, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- III. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 4719 Kč **do 30 dnů** od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího zástupce JUDr. Matouše Jíry, advokáta.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně je ruskou občankou, narozenou dne X. V záhlaví označeným rozhodnutím žalovaná zamítla námitky žalobkyně proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 8. 2013, č. j. X (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“), jímž byl žalobkyni k datu získání trvalého pobytu na území České republiky, tj. 30. 11. 2006, přiznán starobní důchod ve výši 7580 Kč měsíčně. Prvostupňovým rozhodnutím žalovaná reagovala na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 22. 1. 2013, č. j. 2 Ad 64/2011 – 43 (dále jen „městský soud“), kterým bylo její předchozí rozhodnutí ze dne 24. 6. 2011, č. j. X, zrušeno.

[2] Žalobkyně podala proti napadenému rozhodnutí žalobu, kterou Městský soud v Praze v záhlaví uvedeným rozsudkem (dále jen „napadený rozsudek“) zamítl. Městský soud došel k závěru, že na žalobkyni dopadá čl. 5 odst. 2 Dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských republik o sociálním zabezpečení (publikované pod č. 116/1960 Sb., dále jen „Dohoda“). Žalovaná při výpočtu důchodu žalobkyně dosadila do ruské doby pojištění v jednotlivých kalendářních letech rozhodného období vyměřovací základy, které vypočítala v souladu s čl. 5 odst. 2 Dohody z průměrného hrubého měsíčního výdělku vedoucího malého stavebního podniku, tj. z částky 50 460 Kč. Tento výdělek je dle městského soudu považován za vyměřovací základ dle § 16 odst. 3 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a v jednotlivých kalendářních letech je upraven s ohledem na délku doby pojištění v Ruské federaci. Doba, po kterou žalobkyně pobírala starobní důchod v Ruské federaci, byla vyhodnocena jako doba vyloučená dle § 16 odst. 4 písm. b) zákona o důchodovém pojištění. Žalobkyně od 10. 10. 2003 do 29. 11. 2006 vykonávala na území České republiky výdělečnou činnost, proto žalovaná správně při výpočtu starobního důchodu přihlédla k reálným vyměřovacím základům za roky 2003 – 2005, tedy k rozhodnému období do přiznání starobního důchodu, nikoliv po tomto datu. Žalovaná dále v souladu s čl. 4 odst. 1 Dohody neuznala dobu studia žalobkyně jako dobu pojištění, neboť tato doba nebyla potvrzena ruským orgánem sociálního zabezpečení, který je jako jediný příslušný k potvrzení této doby pojištění. Žalovaná není dle městského soudu oprávněna přehodnocovat podle českých právních předpisů podklady získané od ruských orgánů.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[3] Proti napadenému rozsudku podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost, kterou opírá o důvody dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), tj. nesprávné posouzení právní otázky soudem; vada spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán vycházel, nemá oporu ve spisech; nepřezkoumatelnost napadeného rozhodnutí a nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku.

[4] Stěžovatelka předně namítá nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku. Městský soud pouze převzal vyjádření žalované (v čemž stěžovatelka spatřuje i porušení práva na spravedlivý proces), napadený rozsudek obsahuje faktické chyby a odůvodnění je nejasné a vnitřně rozporné. Městský soud nevypořádal všechny stěžovatelčiny námitky, naproti tomu však vypořádal námitky, které stěžovatelka nevznesla, a bez jakéhokoli odůvodnění neprovedl navržené důkazy. Napadenému rozhodnutí stěžovatelka vytýká, že se žalovaná nedostatečně vypořádala se všemi podstatnými skutečnostmi a námitkami, své závěry nedostatečně odůvodnila (žádné z obou rozhodnutí správních orgánů neobsahuje dostatek informací pro přezkoumání výpočtu a kontrolu všech užitých hodnot a parametrů), nedostatečně zjistila skutkový stav věci a nerespektovala závazný názor městského soudu uvedený v rozsudku č. j. 2 Ad 64/2011 - 43. Prvostupňové rozhodnutí nadto neobsahuje téměř žádné odůvodnění.

[5] Ve věci samé stěžovatelka uvádí, že žalovaná i městský soud nesprávně posoudily právní otázku délky ruské doby pojištění. Dle čl. 4 Dohody se doby pojištění posuzují podle právních předpisů té smluvní strany, na jejímž území byla práce vykonávána. Dle ruského penzijního zákona z roku 1990 se doba studia, doba péče o dítě do tří let věku dítěte a doba sedmdesát dní před porodem dítěte započítávala jako doba pojištění. Dne 1. 1. 2002 sice vstoupil v platnost nový penzijní zákon, dle přechodných ustanovení se nicméně při přepočtu již přiznaných důchodů aplikují dosavadní právní normy platné ke dni přiznání důchodu a doba pojištění se započítává podle dosavadních právních předpisů. To dle stěžovatelky potvrdil s odkazem

pokračování

na ochranu legitimního očekávání i Ústavní soud Ruské federace. Nesprávným krácením ruských dob pojištění tak došlo k neoprávněnému snížení výše starobního důchodu stěžovatelky. Městský soud ani žalovaná se nicméně obsahem příslušných právních předpisů vůbec nezabývaly a pouze odkázaly na sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení. Toto sdělení nicméně není pro žalovanou závazné a obsahuje řadu nesrovnalostí. Doba pojištění ve sdělení z roku 2007 je z nevysvětlitelných důvodů o téměř pět let nižší než doba pojištění, ze které ruský orgán sociálního zabezpečení vycházel při vyměření stěžovatelčina důchodu v roce 2001. Chybně je rovněž uvedena doba studia a doba péče o dítě.

[6] Ohledně českých dob pojištění stěžovatelka poukazuje na to, že žalovaná nezapočetla dobu od 29. 11. 2006 do 31. 3. 2007 jako dobu pojištění, přestože v napadeném rozhodnutí uvedla, že doba započtena byla. Stěžovatelka dále uvádí, že žalovaná započtena do výpočtu vyměřovacího základu dobu od 1. 1. 1986 do 29. 6. 1988, ke které stěžovatelka (ani žalovaná) nemá žádné podklady a ve které dosahovala nulových příjmů, čímž došlo k neoprávněnému snížení stěžovatelčina starobního důchodu.

[7] Stěžovatelka dále namítá, že žalovaná při výpočtu jejího starobního důchodu neměla přihlížet k jejím příjmům na území České republiky před přesídlením dne 30. 11. 2006. Starobní důchod je stěžovatelce třeba vyměřit dle čl. 5 odst. 2 Dohody, tj. z průměrného měsíčního výdělku zaměstnanců obdobného oboru a kvalifikace v České republice ke dni přiznání důchodu. Žalovaná však kromě čl. 5 odst. 2 aplikovala i čl. 5 odst. 1 Dohody, a vycházela i z reálného příjmu stěžovatelky. Dle stěžovatelky nicméně není při výpočtu starobního důchodu možné postupovat dle obou článků Dohody. Stěžovatelka rovněž uvádí, že v době, kdy byla výdělečně činná na území České republiky, již v Ruské federaci pobírala starobní důchod. Bez souhlasu důchodce však nelze vypočítat jeho důchod s přihlédnutím k výdělkům dosaženým po přiznání starobního důchodu. Závěrem stěžovatelka poukazuje na to, že napadené rozhodnutí je vnitřně rozporné. V odůvodnění žalovaná uvedla, že období od 1. 1. 2006 bylo zohledněno v celkové době pojištění, z osobního listu důchodového pojištění, který je nedílnou součástí tohoto rozhodnutí, je však zřejmé, že toto období zohledněno nebylo. Z osobního listu je rovněž zřejmé, že v rozporu s odůvodněním napadeného rozhodnutí, roční vyměřovací základy z let 1986, 1987 až do 29. 6. 1988 dosazeny nebyly a do výpočtu důchodu se tyto příjmy promítly jako roky s nulovými příjmy.

[8] Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti odkazuje na své vyjádření k žalobě. Uvádí, že dle čl. 7 Dohody nezkoumá podmínky vzniku nároku na starobní důchod, včetně doby pojištění, nýbrž pouze stanoví výši starobního důchodu podle českých právních předpisů. Námitka, že žalovaná měla hodnotit dobu pojištění stěžovatelky na území Ruské federace, je zcela v rozporu s čl. 4 odst. 2 Dohody. Studium na vysoké škole i péči o dítě stěžovatelka vykonala na území Ruské federace, je tedy pouze na uvážení ruských orgánů, zda tyto doby započtou do celkové doby pojištění.

III. Sdělení Nejvyššího správního soudu a vyjádření účastníků řízení

[9] Po předběžném studiu věci a zvážení relevantní právní úpravy a dosavadní judikatury došel Nejvyšší správní soud k mezitímnímu závěru o důvodnosti některých stížných námitek, byť z odlišných důvodů, než uplatnila stěžovatelka. Z důvodu předejití překvapivosti konečného rozhodnutí Nejvyšší správní soud přípisem ze dne 21. 10. 2016, č. j. 2 Ads 157/2016 – 31, seznámil účastníky řízení s odchylným právním posouzením a poskytnul jim lhůtu jednoho měsíce, aby se, nezvolí-li jiný procesní postup, k předestřenému právnímu posouzení vyjádřili. V předmětném přípise Nejvyšší správní soud nejprve upozornil účastníky řízení

na to, že z napadeného rozhodnutí není seznatelné, z jakého důvodu přiznala žalovaná stěžovatelce důchod zpětně ke dni 30. 11. 2006, když stěžovatelka žádala o přiznání důchodu od 1. 4. 2007. Dále stěžovatelce přisvědčil, že postup, jímž žalovaná stanovila výpočtový základ stěžovatelčina důchodu, byl chybný, nicméně uvedl (a rámcově zdůvodnil), že v posuzovaném případě bylo třeba postupovat výhradně dle čl. 5 odst. 1 Dohody, a nikoli dle čl. 5 odst. 2 Dohody tak, jak tvrdí stěžovatelka. Závěrem upozornil na rozdíl mezi posouzením naplnění hypotézy čl. 5 odst. 1 Dohody za účelem určení mechanismu výpočtu důchodu a samotným stanovením výpočtového základu dle § 16 zákona o důchodovém pojištění, který je třeba počítat ze všech výdělků dosažených na území České republiky. Závěrem Nejvyšší správní soud poznamenal, že pro účely stanovení procentní výměry starobního důchodu je třeba odlišovat rozhodné období pro určení osobního vyměřovacího základu dle § 18 zákona o důchodovém pojištění a celkovou dobu pojištění, která je podstatná pro stanovení procentní sazby dle § 33 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění.

[10] Žalovaná ve svém vyjádření k přípisu č. j. 2 Ads 157/2016 - 31 uvádí, že ze spisové dokumentace vyplývá, že stěžovatelka v žádosti o starobní důchod vyjádřila vůli přiznat starobní důchod skutečně až od 1. 4. 2007, a nikoli již od 30. 11. 2006. Starobní důchod jí tedy měl být přiznán od 1. 4. 2007. Souhlasí také s předběžným závěrem Nejvyššího správního soudu, že v nyní posuzovaném případě je za účelem stanovení výpočtového základu třeba aplikovat čl. 5 odst. 1 Dohody, neboť stěžovatelka na území České republiky pracovala i po přesídlení.

[11] Stěžovatelka ve svém vyjádření ze dne 15. 11. 2016 namítá, že v nynějším řízení není jádrem sporu, zda se měl aplikovat čl. 5 odst. 2 nebo čl. 5 odst. 1 Dohody, neboť tato sporná otázka byla již vyřešena pravomocným rozsudkem městského soudu č. j. 2 Ad 64/2011 – 43. Kasační stížnost žalované proti tomuto rozsudku byla odmítnuta usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 3. 2013, č. j. 4 Ads 7/2013 – 20. Od nabytí právní moci rozsudku městského soudu č. j. 2 Ad 64/2011 – 43 uplynuly více než tři roky, což znamená jeho nezměnitelnost a závaznost pro účastníky řízení. Žalovaná se dle stěžovatelky závazným názorem městského soudu neřídila a navíc zatížila výpočet důchodu dalšími vadami. Stěžovatelka se domáhá svého práva na soudní ochranu u nezávislého a nestranného soudu, které je jí garantováno čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Dle svého názoru tímto přispívá k lepší budoucnosti celé společnosti, neboť je v zájmu státu a společnosti, aby státní orgány plnily své povinnosti v souladu s právními předpisy a bezvadným způsobem. Pokud Nejvyšší správní soud reviduje pravomocný rozsudek, který je v její prospěch, trojnásobně se tím sníží stěžovatelčin starobní důchod, čímž dojde k porušení jejího práva na spravedlivý proces. V takovém případě se stěžovatelka hodlá obrátit na soudní orgány dbající ochrany ústavnosti a dodržování základních lidských práv a svobod, a to včetně případné stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva. Závěrem stěžovatelka zdůrazňuje, že na své kasační stížnosti v plném rozsahu trvá.

[12] Ve svém vyjádření ze dne 21. 11. 2016 stěžovatelka doslovně opakuje své předchozí vyjádření a dále k otázce hodnocení ruských dob pojištění rozsáhle cituje z rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 6 Ad 10/2010. Závěrem opět zdůrazňuje, že na své kasační stížnosti v plném rozsahu trvá.

IV. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud se kasační stížností zabýval nejprve z hlediska splnění formálních náležitostí. Konstatoval, že stěžovatelka je osobou oprávněnou k jejímu podání, neboť byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.). Kasační stížnost byla podána

pokračování

včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.) a stěžovatelka je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupena advokátem. Kasační stížnost je tedy přípustná.

[14] Nejvyšší správní soud poté posoudil důvodnost kasační stížnosti a zkoumal přitom, zda napadený rozsudek netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[15] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou, že žalovaná nerespektovala závazný právní názor městského soudu vyjádřený v rozsudku ze dne 22. 1. 2013, č. j. 2 Ad 64/2011 – 43, neboť „[n]erespektování závazného právního názoru vysloveného ve zrušujícím rozsudku krajského soudu představuje natolik závažné porušení procesních předpisů správním orgánem [§ 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s.], že k němu soud musí přihlídnout i bez námitek“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 4. 2009, č. j. 4 Azs 72/2008 – 100, dostupný tak jako ostatní zde uvedená rozhodnutí Nejvyššího správního soudu na www.nssoud.cz). Neučiní-li tak, zatíží řízení před soudem vadou, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

[16] Ve zmiňovaném rozsudku č. j. 2 Ad 64/2011 – 43 se městský soud zabýval pouze naplněním hypotézy normy obsažené v čl. 5 odst. 2 Dohody. Konkrétně došel k závěru, že starobní důchod musí být vyměřen dle čl. 5 odst. 2 Dohody, neboť stěžovatelka ke dni přesídlení do České republiky požívala starobní důchod a navíc po přesídlení na území České republiky nepracovala. V závěru rozsudku městský soud zavázal žalovanou, aby „při novém výpočtu dávky důchodového pojištění žalobkyně aplikovala článek 5 odst. 2 věta druhá Dohody, kdy při stanovení doby pojištění bude vycházet z doby pojištění žalobkyně na území Ruské federace ze sdělení započtených dob nositelem pojištění Ruské federace, tedy Penzijního fondu Ruské federace“. Dle čl. 5 odst. 2 Dohody se důchod vyměří z průměrného měsíčního výdělku zaměstnanců obdobného oboru a kvalifikace ke dni přiznání důchodu v zemi, do níž žadatel přesídlil. Citované ustanovení nestanoví nic dalšího k algoritmu výpočtu procentní výměry důchodové dávky, konkrétně do kterého z kroků značně složitějšího matematického postupu stanovení výpočtového základu se čl. 5 odst. 2 Dohody promítá. Ani městský soud v rozsudku č. j. 2 Ad 64/2011 – 43 nic bližšího k tomuto algoritmu neuvedl. Žalovaná v napadeném rozhodnutí ze závazného právního názoru městského soudu vycházela, od Ministerstva práce a sociálních věcí si vyžádala vyčíslení výše průměrného měsíčního výdělku vedoucího pracovníka malého stavebního podniku ke dni 30. 11. 2006 a tento fiktivní měsíční výdělek použila pro stanovení výpočtového základu. Nejvyšší správní soud proto považuje námitku nerespektování závazného právního názoru městského soudu za nedůvodnou. Nesouhlasí-li stěžovatelka s použitým algoritmem výpočtu, jedná se o otázku nesprávného právního posouzení, které se Nejvyšší správní soud bude věnovat dále v rámci meritorního posouzení.

[17] Stěžovatelce je nicméně třeba přisvědčit co do nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku. Stěžovatelka ve vyjádření ze dne 21. 9. 2014 uvedla řadu žalobních námitek (týkajících se diskriminace, porušení principu právní jistoty a legitimního očekávání, ustálené správní praxe, rozporu se zásadou důvěry v právo, nesprávného výkladu mezinárodní smlouvy a rozdílného rozhodování skutkově stejných případů), které městský soud v napadeném rozsudku zcela pominul. Dle ustálené judikatury nevypořádaní žalobní námitky (byť byla v rozporu s § 71 odst. 2 s. ř. s. uplatněna opožděně) vede k nepřezkoumatelnosti napadeného rozsudku (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 – 74, usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 7. 2009, č. j. 2 As 35/2008 – 56, publ. pod č. 1948/2009 Sb. NSS, či nálezy Ústavního soudu ze dne 17. 12. 2008, sp. zn. I. ÚS 1534/08, dostupný tak jako jiná zde uvedená rozhodnutí Ústavního soudu na <http://nalus.usoud.cz/>). Městský soud byl povinen opožděnou námitku odmítnout v souladu s příslušnými zákonnými ustanoveními, nemohl ji však pominout. Městský soud rovněž nijak

neodůvodnil, z jakého důvodu neprovedl stěžovatelkou navržený důkaz znaleckým posudkem k metodě výpočtu stěžovatelčina důchodu. Jedná se tak o tzv. opomenutý důkaz, který zakládá nejen nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku, nýbrž i porušení základních práv účastníka řízení (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 24. 2. 2004, sp. zn. I. ÚS 733/01, a rozsudek Nejvyššího správního soudu 12. 1. 2012, č. j. 9 As 62/2011 - 103). Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že soud není povinen navržené důkazy provést, musí nicméně vždy přezkoumatelným způsobem vyložit, proč jejich provedení není v konkrétním případě nutné (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 2. 2012, č. j. 2 As 102/2011 - 112). Nejvyššímu správnímu soudu z výše uvedených důvodů nezbylo než napadený rozsudek zrušit pro nepřezkoumatelnost dle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

[18] Stěžovatelce je dále třeba přisvědčit, že napadené rozhodnutí a prvostupňové rozhodnutí jsou v řadě ohledů nedostatečně odůvodněna. Není z nich zejména seznatelné, z jakého důvodu přiznala žalovaná stěžovatelce důchod zpětně ke dni 30. 11. 2006, když stěžovatelka žádala o přiznání důchodu k 1. 4. 2007 (viz žádost o starobní důchod na č. l. 57/3 správního spisu). V odůvodnění napadeného rozhodnutí i prvoinstančního rozhodnutí žalovaná směšuje datum vzniku nároku na starobní důchod dle § 54 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění a datum přiznání důchodu dle § 86 odst. 4 písm. a) zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v rozhodném znění. Se žalovanou sice lze souhlasit, že nárok na důchod vznikl dnem udělení trvalého pobytu, datum přiznání důchodu nicméně závisí na vůli žadatele. Nic nebrání tomu, aby pojištěnec i po vzniku nároku na důchod vykonával výdělečnou činnost. Naopak dle § 34 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění pojištěnci, který po vzniku nároku na důchod vykonával výdělečnou činnost a nepobíral přitom starobní ani plný invalidní důchod, se za každých 90 kalendářních dnů této výdělečné činnosti zvyšuje procentní výměra starobního důchodu o 1,5 % výpočtového základu. Stěžovatelce je proto třeba dát za pravdu, že žalovaná tím, že stěžovatelce přiznala důchod ke dni 30. 11. 2006, a nikoli ke dni 1. 4. 2007, jak stěžovatelka žádala, snížila procentní výměru stěžovatelčina důchodu o dobu pojištění od 30. 11. 2006 do 31. 3. 2007, aniž by tento svůj postup jakkoli odůvodnila. Napadené rozhodnutí tak v tomto aspektu trpí nepřezkoumatelností, pro kterou měl městský soud napadené rozhodnutí zrušit. Jelikož tak neučinil, zatížil vadou nepřezkoumatelnosti i své rozhodnutí (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 6. 2007, č. j. 5 Afs 115/2006 – 91, či ze dne 28. 1. 2009, č. j. 1 As 110/2008 – 99).

[19] Za této situace se Nejvyšší správní soud musel zabývat tím, zda je povinen vypořádat stížní námitky směřující do merita věci. Při řešení této otázky aplikoval usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2008, č. j. 7 Afs 212/2006 - 74, publ. pod č. 1566/2008 Sb. NSS, podle něhož „*[k]aždý z orgánů, které se otázkou nepřezkoumatelnosti zabývají, proto má povinnost postupovat tak, aby, je-li to byt' i jen ve vztahu k části důvodů přezkoumávaného rozhodnutí možné, se v co největší míře zabýval podstatou těchto důvodů. [...] Jinak řečeno, krajský soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (podobně též Nejvyšší správní soud v řízení o kasační stížnosti) není oprávněn vyhnout se hodnocení těch skutkových a právních otázek, které, jelikož se jimi orgán či soud, jebož rozhodnutí se přezkoumává, v potřebné míře zabýval, samy o sobě předmětem přezkumu být mohou, poukazem na to, že ve vztahu k jiným skutkovým či právním otázkám, od předchozích oddělitelným, je napadené rozhodnutí nepřezkoumatelné.*“ Nejvyšší správní soud shledal, že i přes částečnou nepřezkoumatelnost je z napadeného rozhodnutí patrné, jak žalovaná o věci samé smýšlela. Přestože lze souhlasit se stěžovatelkou v tom, že městský soud mohl napadený rozsudek odůvodnit přesvědčivěji, právní názor soudu týkající se stěžovatelčiných věcných námitek je z něj patrný, a proto Nejvyšší správní soud považoval za účelné (i vzhledem k námitce stěžovatelky o pro ni již málo únosné délce řízení) přistoupit k posouzení věci samé. Věcnému přezkumu stížních námitek nebrání ani absence výslovného odmítnutí opožděných námitek, ani neodůvodnění neprovedení navrhovaného důkazu. Řadu právních závěrů lze formulovat

pokračování

i za situace, kdy napadené rozhodnutí nevysvětluje, proč ignoruje datum, k němuž stěžovatelka o přiznání důchodu požádala.

[20] Posuzovaný spor se týká značně specifické otázky práva sociálního zabezpečení, a to výkladu mezinárodní smlouvy mezi tehdejší Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik z roku 1959, která řeší provádění sociálního zabezpečení vůči občanům žijícím na území druhého smluvního státu. Jedná se o typově tzv. teritoriální smlouvu, u níž se v oblasti důchodového zabezpečení uplatňuje pravidlo, podle něhož hodnocení dob zaměstnání pro posouzení důchodových nároků a vyplácení důchodů je prováděno vždy pouze jednou z institucí sociálního zabezpečení smluvních států podle aktuálního bydliště žadatele o důchod či poživatele důchodu.

[21] Dohoda se postupem času v důsledku změn společenských, politických i právních po roce 1989 jak v (bývalém) Československu, tak v (bývalém) Sovětském svazu stala anachronickou, její aplikace byla čím dál tím obtížnější a na samou hranici použitelnosti se dostala po nabytí účinnosti zákona o důchodovém pojištění, kterým byl v České republice dokončen přechod ze systému důchodového zabezpečení na systém důchodového pojištění. S účinností zákona o důchodovém pojištění od 1. 1. 1996 jsou v České republice přiznávány důchodové dávky téměř v plném rozsahu na pojistném principu. Vznik nároku na dávku i výše dávky jsou tak závislé na získané době pojištění a výši příjmů, z nichž bylo do systému důchodového pojištění České republiky odvedeno tomu odpovídající pojistné. Ruskou stranou přitom nejsou (ani v minulosti nebyly) do systému důchodového pojištění České republiky v rámci provádění dohody refundovány žádné finanční prostředky.

[22] To vše spolu s dalšími skutečnostmi vedlo až k vypovězení Dohody českou stranou ke dni 31. 12. 2008, aniž však byla tato smlouva nahrazena jinou (viz sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 87/2008 Sb. m. s.). Žalovaná tedy rozhodla o nároku na starobní důchod stěžovatelky s použitím Dohody v době, kdy tato již nebyla součástí právního řádu České republiky (dne 29. 4. 2014) a kdy zároveň neexistovalo žádné ustanovení Dohody či jiného právního předpisu, které by ji učinilo i po ukončení její platnosti použitelnou či které by danou problematiku upravovalo shodně. Ustanovení čl. 20 odst. 3 Dohody se vztahuje jen na nároky přiznané po dobu platnosti Dohody. Lze tak konstatovat, že žalovaná postupovala při posouzení nároku stěžovatelky na starobní důchod při výběru příslušných právních norem výrazně v její prospěch, neboť pokud by byly v její věci striktně aplikovány jen platné a účinné vnitrostátní předpisy, stěžovatelce by nárok na dávku vůbec nevznikl (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2012, č. j. 3 Ads 171/2011 – 78). Na uvedeném hodnocení nemění nic ani skutečnost, že tak žalovaná postupovala zřejmě na základě dřívější judikatury Nejvyššího správního soudu, která připustila použití Dohody i v případech, kdy tato byla platným právem alespoň v okamžiku zahájení správního řízení (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 3. 2005, č. j. 6 Ads 40/2003 – 48, publ. pod č. 1032/2007 Sb. NSS, ze dne 25. 6. 2014, č. j. 3 Ads 69/2013 – 34, ze dne 5. 11. 2014, č. j. 2 Ads 157/2014 – 20, či ze dne 15. 10. 2015, č. j. 5 Ads 126/2015 - 47).

[23] Nejvyšší správní soud po komplexním zvážení jednotlivých stížních (i žalobních) námitek identifikoval tři sporné okruhy právních problémů, jimž se bude pro větší přehlednost věnovat v následujícím pořadí: algoritmus stanovení výpočtového základu dle § 16 zákona o důchodovém pojištění (*IV. A.*), započitatelné doby pojištění získané na území Ruské federace, které jsou v posuzovaném případě podstatné nikoli z důvodu splnění podmínek nároku na důchod, nýbrž pro stanovení procentní sazby dle § 33 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, (*IV. B.*) a rozlišení mezi rozhodným obdobím pro účely stanovení výpočtového základu a celkovou dobou pojištění ovlivňující výši procentní sazby (*IV. C.*).

IV. A. Stanovení výpočtového základu

[24] Stěžovatelka je ruskou občankou, která měla v České republice od 10. 5. 1999 do 29. 11. 2006 povolen dlouhodobý pobyt a dne 30. 11. 2006 jí bylo uděleno povolení k trvalému pobytu (viz č. l. 3 správního spisu). Od roku 2001 pobírala v Ruské federaci starobní důchod ve výši 2149 rublů 55 kopějek (viz Sdělení Penzijního fondu Ruské federace ze dne 16. 3. 2007, č. l. 8/5 správního spisu), jehož výplata byla zastavena dne 1. 4. 2007. Dle evidenčních listů byla v období od 1. 10. 2003 do 31. 3. 2007 výdělečně činná jako společník a jednatel společnosti ANANAS, s. r. o. Dne 2. 4. 2007 podala u žalované žádost o starobní důchod, v níž žádala o přiznání českého starobního důchodu od 1. 4. 2007 (č. l. 57/1 správního spisu).

[25] Dle čl. 6 Dohody důchody přiznávají a vyplácejí orgány sociálního zabezpečení té smluvní strany, na jejímž území občané, kteří mají nárok na důchod, trvale bydlí ke dni podání žádosti o důchod; důchody se přiznávají za podmínek a ve výši stanovené právními předpisy této smluvní strany. Nicméně podle čl. 7 Dohody, přesídli-li důchodce z území jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany, nárok na důchod se nepřezkoumává, jestliže podle právních předpisů této smluvní strany je zaveden důchod téhož druhu. Starobní důchod se poskytne za podmínky dosažení věku potřebného pro výplatu tohoto důchodu podle právních předpisů smluvní strany, na jejímž území důchodce přesídlil. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 5. 2010, č. j. 6 Ads 168/2009 – 81, „[n]árok na důchod v souvislosti s přesídlením podle čl. 7 Dohody mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o sociálním zabezpečení (č. 116/1960 Sb.) vzniká nejdříve dnem, od něhož byl přesídlivšímu důchodci povolen trvalý pobyt podle předpisů o pobytu cizinců na území České republiky (představující soublas s přesídlením podle čl. II protokolu k dohodě); další podmínkou je splnění věkové hranice pro odchod do důchodu podle českých předpisů“.

[26] Vzhledem k tomu, že stěžovatelka do České republiky přesídlila již jako důchodkyně, nemusela pro vznik nároku na důchod splnit podmínku potřebné doby pojištění dle § 28 zákona o důchodovém pojištění. Nárok na důchod jí vznikl dosažením potřebného věku a udělením povolení k trvalému pobytu, tedy ke dni 30. 11. 2006, což žalovaná ani stěžovatelka nerozporují. Sporným se nicméně jeví způsob vypočtení výše starobního důchodu.

[27] Jádrem prvního okruhu stížních námitek je způsob stanovení výdělku v situaci, kdy stěžovatelka přesídlila na území České republiky po přiznání starobního důchodu ruským orgánem sociálního zabezpečení a v době, kdy pobírala starobní důchod, na území České republiky též pracovala. Stěžovatelce lze přisvědčit v tom, že postup žalované při stanovení výpočtového základu, aprobevovaný městským soudem, byl chybný, neboť v podstatě došlo k současné aplikaci čl. 5 odst. 1 a 2 Dohody, což vzhledem k systematické Dohody není možné. Nejvyšší správní soud nicméně došel k závěru, že v posuzovaném případě bylo třeba postupovat výhradně dle čl. 5 odst. 1, a nikoli dle čl. 5 odst. 2 Dohody tak, jak tvrdí stěžovatelka a jak uvedl městský soud v rozsudku ze dne 22. 1. 2013, č. j. 2 Ad 64/2011 – 43. Přestože Nejvyšší správní soud zůstal v mezích uplatněných stížních námitek a zachoval tedy stěžovatelkou nastavený referenční rámec přezkumu, musel pečlivě zvážit zákonnost i ústavnost svého postupu, kdy kasační stížnost sice shledal důvodnou, nicméně z důvodů odlišujících se od argumentace stěžovatelky a právního názoru vysloveného v rozsudku městského soudu č. j. 2 Ad 64/2011 - 43.

[28] Stěžovatelka předně argumentuje tím, že rozsudek městského soudu č. j. 2 Ad 64/2011 - 43 je již více jak tři roky v právní moci, přičemž kasační stížnost

pokračování

žalované proti tomuto rozsudku byla odmítnuta pro nedoplnění kasačních důvodů. Daný rozsudek je tudíž závazný a překonání právního názoru v něm obsaženého je dle stěžovatelky v rozporu s (blíže nespecifikovanou) judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. Na úvod je třeba konstatovat, že Nejvyšší správní soud jako vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví není ze zákona nijak vázán právním názorem krajských soudů. Z § 12 s. ř. s. lze naopak dovodit povinnost krajských soudů řídit se právním názorem Nejvyššího správního soudu též v obdobných věcech (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2008, č. j. 1 Aps 2/2006 – 68). Pouze pokud krajský soud podepře svůj odlišný právní názor komplexní, racionální a transparentní konkurující argumentací, neporuší zaujetím odlišného právního názoru § 12 s. ř. s. (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 6. 2011, č. j. 1 As 6/2011 – 347, publ. pod č. 2368/2011 Sb. NSS).

[29] Stěžovatelce je třeba přisvědčit, že princip právní jistoty kromě jiného vyžaduje, aby konečné řešení každého sporu přijaté soudy nebylo znovu zpochybnováno (rozsudek velkého senátu ze dne 28. 10. 1999 ve věci *Brumărescu proti Rumunsku*, č. stížnosti 28342/95, § 61). Ve věci *Brumărescu proti Rumunsku* se nicméně jednalo o velmi specifický případ týkající se oprávnění rumunského generálního prokurátora, který nebyl účastníkem řízení, žádat Nejvyšší soud o zrušení pravomocného rozhodnutí vydaného v občanském soudním řízení, které navíc nebylo omezeno žádnou lhůtou. Porušení práva na spravedlivý proces tak bylo Evropským soudem pro lidská práva dovozeno na základě konkrétních specifík dané právní úpravy: neomezená lhůta pro uplatnění žádosti a oprávnění orgánu veřejné moci zasahovat do řízení, jehož nebyl účastníkem. V posuzovaném případě nadto došlo k faktickému zrušení pravomocného rozhodnutí. Na druhou stranu by dle Evropského soudu pro lidská práva v rozporu s principem právní jistoty v zásadě neměly být mimořádné opravné prostředky proti pravomocným rozhodnutím, které jsou dány k dispozici oběma stranám řízení v přesně definovaných případech a jejichž využití je striktně časově omezeno (srov. rozhodnutí ze dne 25. 6. 2009 ve věci *OOO Link Oil SPB proti Rusku*, č. stížnosti 42600/05). V nyní posuzovaném případě předně nedochází k faktickému zrušení rozhodnutí, neboť právní účinky rozsudku č. j. 2 Ad 64/2011 – 43 nejsou nijak zpochybněny, Nejvyšší správní soud pouze nesouhlasí s jedním z právních závěrů učiněných městským soudem v daném rozsudku. Postup Nejvyššího správního soudu je v souladu se zákonnou úpravou řízení o kasační stížnosti, která je zcela standardní co do aktivní legitimace k podání kasační stížnosti omezené pouze na účastníky předcházejícího řízení, poměrně krátké lhůty pro podání kasační stížnosti a jasné definice přípustných kasačních důvodů.

[30] To, co činí posuzovanou situaci nestandardní, je to, že žalovaná v předcházejícím řízení nevyužila mimořádného opravného prostředku a nyní, na základě kasační stížnosti druhého účastníka řízení, dochází k revizi předchozího, pro žalovanou nepříznivého, právního názoru. Nejvyšší správní soud proto zkoumal, zda zvolený procesní postup nemůže dát do budoucna správním orgánům prostor k obcházení § 78 odst. 5 s. ř. s., přičemž došel k závěru, že tomu tak být nemůže. V usnesení ze dne 8. 7. 2008, č. j. 9 Afs 59/2007 – 56, publ. pod č. 1723/2008 Sb. NSS, rozšířený senát Nejvyššího správního soudu sice zdůraznil význam závaznosti právního názoru soudu v dalším řízení pro zaručení legitimního očekávání a předvídatelnosti soudního rozhodnutí, uvedl však, že tato závaznost není absolutní. V souvislosti se závazností právního názoru Nejvyššího správního soudu ve vztahu ke krajským soudům došel k závěru, že „[p]řítomnost může nastat i při podstatné změně judikatury, a to na úrovni, kterou by byl krajský soud i každý senát Nejvyššího správního soudu povinen akceptovat v novém rozhodnutí. Tak by tomu bylo v případě, že jinak o rozhodné právní otázce uvážil Ústavní soud, Evropský soud pro lidská práva, Evropský soudní dvůr, ale i rozšířený senát Nejvyššího správního soudu v řízení podle § 17 s. ř. s., případně, že by bylo k rozhodné otázce přijato stanovisko pléna či kolegia podle § 19 s. ř. s.“ Tyto závěry Nejvyšší správní soud následně aplikoval i ve vztahu k závaznosti zrušujícího rozsudku krajského

soudu: „*Opačný závěr, tedy povinnost správních orgánů a konečně i městského soudu řídit se dříve vysloveným závazným právním názorem za situace, kdy v mezidobí došlo (byť v jiné, typově však obdobné věci) k formulaci odlišného právního závěru Nejvyšším správním soudem, by byl i v rozporu se zásadou procesní ekonomie a v konečném důsledku i s požadavkem na účinnou ochranu práv osob dotčených činností veřejné správy. Taková rozhodnutí by v případě podání kasační stížnosti a jejich přezkumu Nejvyšším správním soudem nemohla obstát, neboť i ten je (s výjimkou aktivace rozšířeného senátu) vázán svou předchozí judikaturou. Formalistické lpění na dodržení mezitím překonaného závazného právního názoru městského soudu by tak mělo jediný reálný efekt – prodloužení soudního i správního řízení ve věci“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 5. 2016, č. j. 1 Azs 31/2016 – 36).*

[31] Právní názor městského soudu uvedený v rozsudku č. j. 2 Ad 64/2011 – 43, že na posuzovaný případ je třeba aplikovat čl. 5 odst. 2 Dohody, neboť stěžovatelka byla v době přesídlení již starobní důchodkyní, byl překonán pozdější judikaturou Nejvyššího správního soudu, a to konkrétně rozsudkem ze dne 25. 6. 2014, č. j. 3 Ads 69/2013 – 34 (podrobněji viz níže). Nejvyšší správní soud je svou předchozí judikaturou vázán, přičemž by se od názoru vysloveného v rozsudku č. j. 3 Ads 69/2013 – 34 mohl odchýlit, shledal-li by ho nesprávným (k čemuž v nyní posuzovaném případě nedošlo), pouze postupem dle § 17 s. ř. s. Musí-li se od závazného právního názoru krajského soudu, který byl překonán judikaturou Nejvyššího správního soudu, odchýlit správní orgán, tím spíše nemůže Nejvyšší správní soud posvětit dřívější nesprávný názor krajského soudu jenom proto, že proti rozsudku, v němž byl daný právní názor vysloven, nebyla podána kasační stížnost, resp. byla z procesních důvodů odmítnuta (Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že v nyní posuzovaném případě se správní orgán nesprávným názorem městského soudu řídil, nicméně v důsledku značné vágnosti a obecnosti tohoto názoru došel k výsledku, který stěžovatelku neuspokojil, a věc byla proto znovu napadena před správními soudy). Zvolený postup tak nemůže do budoucna vést k obcházení § 78 odst. 5 s. ř. s.

[32] Nejvyšší správní soud je jako vrcholný soud povinen dbát o jednotu a zákonitost rozhodování ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví (viz § 12 s. ř. s.). Jeho funkcí je vedle ochrany veřejných subjektivních práv i usměrňovat a sjednocovat judikaturu správních soudů. Právní doktrína proto zdůrazňuje odlišnost ochrany poskytované subjektivním právům v rámci instanční hierarchie. Ze strany vrcholných soudů je tato ochrana poskytována „širším působením soudu a jeho judikatury, především tedy autoritativním rozhodováním nových či sporných otázek. V tomto aspektu konečného arbitra a sjednocovatele judikatury plní vrcholné soudy svoji část poslání ochrany subjektivních práv v rámci systému. [...] Jasná, přehledná a srozumitelná judikatura totiž zvyšuje právní jistotu účastníka již před soudem prvního stupně. Snižuje tak potřebu procesních cest a několika „přechodů“ justičním systémem, než se zjistí, jaký bude vlastně v konkrétním případě rozhodující právní názor (BOBEK, M. Curia ex machina: o smyslu činnosti nejvyšších a ústavních soudů. *Právní rozhledy*, 2006, č. 22, s. 1 an.). Nejvyšší správní soud proto nemohl na tuto svou funkci rezignovat pouze z toho důvodu, že stěžovatelka se v řízení spoléhala na názor městského soudu, který byl vývojem judikatury Nejvyššího správního soudu již překonán.

[33] Nejvyšší správní soud si je nicméně vědom toho, že „[o]chranu subjektivních práv nelze pouštět ze zřetele ani tam, kde je zákonodárcem sledovaným účelem řízení o mimořádném opravném prostředku tzv. sjednocování judikatury. Tento účel nemůže převážet nad ochranou subjektivních práv účastníka řízení tak, že se ochrana subjektivního práva zcela vyprázdní a tento účastník se stává pouze jakýmsi ‚dodavatelem materiálu‘ pro sjednocování judikatury, nýbrž je třeba hledat vztah přiměřené rovnováhy mezi omezením práva na přístup k soudu a tímto účelem, který současně reprezentuje veřejný zájem, jímž je v daném případě zajištění souladné aplikace a interpretace jednoduchého práva obecnými soudy“ (nálezn Ústavního soudu ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. IV. ÚS 128/05, důraz doplněn Nejvyšším správním soudem). Nejvyšší

pokračování

správní soud proto vážil, zda zvoleným postupem nemůže dojít k porušení stěžovatelčina práva na spravedlivý proces či principu právní jistoty.

[34] Jedním z dílčích práv, které Ústavní soud dovozuje z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod je i právo na předvídatelné rozhodování (viz ustálená judikatura Ústavního soudu, např. nálezy ze dne 12. 10. 2005, sp. zn. II. ÚS 322/03, ze dne 4. 4. 2013, sp. zn. I. ÚS 3271/12, či ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. I. ÚS 3006/15). Toto právo vyplývá ze samotných principů právního státu, neboť vytváří a udržuje důvěru jednotlivce ve stát a jeho instituce (srov. WAGNEROVÁ, E., ŠIMÍČEK, V., LANGÁŠEK, T., POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s. 2012, s. 744), a je zakotveno i na úrovni podústavního práva v § 6 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (který je na řízení před správními soudy přiměřeně aplikovatelný na základě § 64 s. ř. s.). Ústavní soud charakterizuje jako překvapivé mj. rozhodnutí založené na takovém právním závěru přezkumného soudu, který nebylo možné na základě doposud zjištěného skutkového stavu předvídat. Takové rozhodnutí je v rozporu s ústavním pořádkem, neboť účastníku řízení byla odňata reálná a efektivní možnost právně i skutkově argumentovat (viz např. nález Ústavního soudu ze dne 1. 8. 2016, sp. zn. II. ÚS 46/16, bod 21 a zde citovaná prejudikatura). Překvapivosti rozhodnutí lze dle Ústavního soudu předejít např. poučením účastníků ze strany soudu, že ten zvažuje posouzení věci z jiných hledisek, než která mu byla doposud předkládána (již zmiňovaný nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3006/15, či starší nálezy ze dne 31. 7. 2008, sp. zn. I. ÚS 777/07, a ze dne 15. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 2502/09). Nejvyšší správní soud poté, co došel k závěru o nutnosti na zjištěný skutkový stav aplikovat čl. 5 odst. 1, a nikoli čl. 5 odst. 2 Dohody, účastníky řízení s odchylným právním posouzením seznámil a poskytnul jim prostor k tomu, aby se k němu mohli vyjádřit, než bude ve věci rozhodnuto, a to právě k zachování práv (zejména) stěžovatelky a předejití překvapivosti konečného rozhodnutí (daný postup je rovněž v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu, viz rozsudek ze dne 29. 11. 2011, č. j. 2 Afs 16/2011 – 78, publ. pod č. 2510/2012 Sb. NSS).

[35] Ke změně soudní judikatury Ústavní soud ustáleně judikuje, že „*změna judikatury sama o sobě není porušením principu předvídatelnosti práva a nemůže být důvodem pro kasaci napadeného rozhodnutí. Judikatura nemůže být bez vývoje a není vyloučeno, aby (a to i při nezměněné právní úpravě) byla nejen doplňována o nové interpretační závěry, ale i měněna, např. v návaznosti na vývoj sociální reality, techniky apod., s nimiž jsou spjaty změny v hodnotových akcentech společnosti. Ke změně rozhodovací soudní praxe, zvláště jde-li o praxi nejvyšší soudní instance povoláné i ke sjednocování judikatury nižších soudů, je ovšem třeba přistupovat opatrně a při posuzování jednotlivých případů tak, aby nebyl narušen princip předvídatelnosti soudního rozhodování a aby skrze takovou změnu nebyl popřen požadavek na spravedlivé rozhodnutí ve smyslu respektu k základním právům účastníků řízení*“ (nález Ústavního soudu ze dne 31. 5. 2016, sp. zn. II. ÚS 2635/15). Nadto, je právní doktrínou i Ústavním soudem akceptováno, že pokud dojde ústavně souladným způsobem ke změně judikatury, lze zásadně tento nový právní názor aplikovat též na řízení již běžící, tedy do jisté míry retrospektivně (BOBEK, M., KÜHN, Z. a kol. *Judikatura a právní argumentace*, 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013, s. 161, či již zmiňovaný nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2635/15).

[36] Podle Evropského soudu pro lidská práva požadavek právní jistoty (ani ochrana legitimního očekávání) nezahrnuje právo na ustálenou judikaturu (rozsudek ze dne 18. 12. 2008 ve věci *Unédic proti Francii*, č. stížnosti 20153/04, § 74). Názorová nejednotnost mezi soudy je svou povahou důsledkem, který je vlastní každému soudnímu systému tvořenému mnoha soudy, které vykonávají svoji pravomoc v obvodu své místní působnosti (rozsudek velkého senátu ze dne 28. 10. 1999 ve věci *Zielinski a Pradal & Gonzalez a další proti Francii*, č. stížnosti 24846/94, § 59). K porušení čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod by mohlo

dojít, pouze pokud by v judikatuře daného soudu existovaly „hluboké a přetrvávající rozpory“, přičemž ve vnitrostátním právu by buď vůbec neexistoval mechanismus, prostřednictvím kterého by bylo možné judikaturu sjednotit, nebo takový mechanismus sice existoval, ale nebyl využit (viz rozsudek ze dne 2. 7. 2009 ve věci *Jordan Jordanov a další proti Bulharsku*, č. stížnosti 23530/02, § 49). Právní doktrína rovněž upozorňuje na to, že Evropský soud pro lidská práva ve své judikatuře týkající se konzistentnosti judikatury zdůrazňuje především systémový, a nikoli individuální rozměr tohoto principu: „*V případech, ve kterých se ESLP zabýval principem právní jistoty v kontextu nejednotné vnitrostátní judikatury, neposkytoval ani tak ochranu konkrétním stěžovatelům, jako obecně všem adresátům právní normy, jež je národními soudy interpretována a aplikována nejednotně. Nekonstatoval totiž porušení práv stěžovatelů kvůli tomu, že v jejich případě byl z obou navzájem si konkurujících výkladů aplikován ten pro ně méně příznivý, ale právě jen proto, že v určité otázce panovaly v judikatuře soudů ‚hluboké a přetrvávající rozpory‘, které se příslušnými mechanismy – pokud vůbec nějaké ve vnitrostátních právních řádech existovaly – nepodařilo odstranit. To vedlo podle ESLP ke stavu nejistoty, který následně musel snížit důvěru veřejnosti v soudnictví*“ (KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 780).

[37] Pokud tedy v případě změny ustálené judikatury dopadající na probíhající řízení nedochází k porušení práva na spravedlivý proces, tím spíše nemůže jít o porušení tohoto práva v nyní posuzovaném případě, kde ke změně judikatury ani nedochází. Nejvyšší správní soud ve svém posouzení vychází z argumentačně dobře podložené judikatury zdejšího soudu a naopak právní názor městského soudu uvedený v rozsudku č. j. 2 Ad 64/2011 – 43 byl zčásti chybný již v době svého vydání a zčásti byl pozdější judikaturou překonán. Nejde proto o situaci, kdy by se stěžovatelka v dobré víře od počátku spoléhala na ustálenou judikaturu a tato její právní jistota byla narušena následnou změnou judikatury. Nic na tom nemění, že jde o natolik právně komplikovanou záležitost, že je pro právního laika extrémně obtížné se v problematice orientovat a informovaně se spolehnout na rozsudek soudu.

[38] Nejvyšší správní soud pro úplnost podotýká, že snížení či odnětí důchodu, jakož i zastavení jeho výplaty lze ze zákona provádět zásadně toliko do budoucna [§ 56 odst. 1 písm. a) či c) zákona o důchodovém pojištění]. Pro vznik odpovědnosti za přeplatek (a tedy povinnosti vrátit neprávem vyplacené dávky důchodového pojištění) dle § 118a odst. 1 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení je dle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu třeba naplnění alespoň jedné z alternativních skutkových podstat: i) nesplnění uložené povinnosti, ii) přijetí důchodu či jeho části při vědomí jeho neoprávněného vyplacení, či iii) jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku (srov. rozsudek ze dne 26. 5. 2010, č. j. 3 Ads 35/2010 – 54). U prvně uvedené skutkové podstaty (nesplnění uložené povinnosti) se přitom jedná o odpovědnost objektivní, u které se nezkoumá zavinění (srov. rozsudek ze dne 2. 8. 2013, č. j. 4 Ads 58/2013 – 22). Další dvě skutkové podstaty (vědomé přijetí důchodu ve vyšší částce a jiné vědomé způsobení vzniku přeplatku) jsou založeny na principu subjektivní odpovědnosti, přičemž postačí nejmírnější forma zavinění, a to nevědomá nedbalost (srov. rozsudek ze dne 28. 8. 2013, č. j. 3 Ads 95/2012 – 20, publ. pod č. 2965/2014 Sb. NSS). V posuzovaném případě zjevně nelze dojít k závěru, že stěžovatelka měla nebo mohla z okolností předpokládat, že jí byl důchod vyplacen neoprávněně. Dle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu rozhodně nepostačuje odkázat jen na zásadu „neznalost zákona neomlouvá“, tj. že si stěžovatelka měla nastudovat příslušnou právní úpravu a z ní měla zjistit, že důchod jí byl přiznán chybně (rozsudky ze dne 18. 6. 2014, č. j. 8 Ads 17/2014 – 33, publ. pod č. 3081/2014 Sb. NSS, či ze dne 1. 4. 2015, č. j. 6 Ads 287/2014 – 19, publ. pod č. 3232/2015 Sb. NSS). Po stěžovatelce tedy nebude možné z těchto důvodů požadovat vrácení přeplatku na důchodu a nedojde tak k porušení zásady ochrany legitimního očekávání ani ochrany práv nabytých v dobré víře.

pokračování

[39] Ze všech výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že mu nic nebrání posoudit aplikaci čl. 5 Dohody nezávisle na rozsudku č. j. 2 Ad 64/2011 – 43.

[40] Podle čl. 5 odst. 1 Dohody „[o]bčanům, kteří přesídlili z území jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany a po přesídlení pracovali, vyměřují se důchody a jiné dávky z výdělku dosaženého v zaměstnání v zemi, do níž přesídlili“. Podle odst. 2 téhož článku „[o]bčanům, kteří přesídlili z území jedné smluvní strany na území druhé smluvní strany a po přesídlení nepracovali, vyměří se důchody a jiné dávky z průměrného měsíčního výdělku zaměstnanců obdobného oboru a kvalifikace ke dni přiznání důchodu nebo jiné dávky v zemi, do níž přesídlili. Stejně se postupuje při výpočtech důchodu a jiných dávek u občanů, kteří přesídlili z jedné země do druhé po přiznání důchodu nebo jiné dávky“.

[41] Pojem „přesídlení“ ve smyslu Dohody vyložil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 20. 5. 2010, č. j. 6 Ads 56/2009 - 52, publ. pod č. 2113/2010 Sb. NSS, jako „přenesení centra veškerých životních poměrů z jednoho smluvního státu do druhého, s úmyslem založit ve druhém smluvním státě trvalé bydliště. Souhlas s přesídlením podle čl. II protokolu k citované dohodě je ze strany České republiky dán dnem, kdy byl příslušným orgánem přesídlovému důchodci – občanu Ruské federace – povolen trvalý pobyt na území České republiky podle předpisů o pobytu cizinců na území České republiky“. Dle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu je okamžik přesídlení, tj. získání trvalého pobytu na území České republiky, zcela zásadní pro určení způsobu výpočtu starobního důchodu. Pokud občan Ruské federace na území České republiky pracoval pouze předtím, než mu byl povolen trvalý pobyt, není naplněna hypotéza čl. 5 odst. 1 Dohody, a je třeba pro účely výpočtu starobního důchodu využít fiktivního výdělku dle čl. 5 odst. 2 Dohody (rozsudek ze dne 9. 6. 2010, č. j. 6 Ads 60/2009 – 53, či ze dne 15. 6. 2010, č. j. 4 Ads 58/2009 – 38).

[42] V již zmiňovaném rozsudku č. j. 3 Ads 69/2013 – 34 se Nejvyšší správní soud zabýval otázkou, zda přiznání starobního důchodu před přesídlením na území České republiky představuje relevantní skutečnost pro aplikaci čl. 5 odst. 2 Dohody, nebo zda je rozhodující, že žadatelka po přesídlení pracovala a dosáhla tak v České republice výdělku, z něhož bylo možné vyměřit starobní důchod dle čl. 5 odst. 1 Dohody, a došel k závěru, že „se čl. 5 odst. 1 [Dohody] aplikuje i na občana, který přesídlil na území coby poživatel starobního důchodu, ale po přesídlení pracoval, a dosáhl tak v českém systému důchodového pojištění výdělky započítatelné do ročního vyměřovacího základu“.

[43] Ustanovení čl. 5 Dohody je dle zmiňovaného rozsudku třeba vykládat nikoli ryze textuálně, nýbrž podle jeho smyslu a účelu s ohledem na historický kontext uzavření Dohody. V době sjednání Dohody a jejího vstupu v platnost se podle tehdejší právní úpravy průměrný roční výdělek počítal z výdělku před dosažením nároku na důchod. Práce po vzniku nároku na důchod se již pro účely stanovení důchodu nijak nezohledňovala, a to ani na území státu původu, ani na území státu, kam důchodce přesídlil. Proto se na důchodce, kteří po přesídlení pracovali, hledělo, jakoby na území státu, do něhož přesídlili, nepracovali. Použití fikce dle čl. 5 odst. 2 Dohody za této úpravy sloužilo k výpočtu důchodu v situaci, kdy nebylo možné důchod vypočítat jiným způsobem. Dle současné právní úpravy nicméně rozhodné období pro výpočet důchodu končí kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu, nikoli okamžikem vzniku nároku na důchod (§ 18 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění). Za této situace je podle názoru Nejvyššího správního soudu obsaženého v již zmiňovaném rozsudku č. j. 3 Ads 69/2013 – 34 nutno i nadále reflektovat účel čl. 5 odst. 2 Dohody, který zůstává nezměněn, tedy zajistit občanům smluvních stran, kteří v systému sociálního zabezpečení jiné smluvní strany nezískají žádné výdělky, náhradní vyměřovací základ pro výpočet důchodové dávky. Čl. 5 odst. 2 Dohody nepředstavuje speciální pravidlo vůči čl. 5 odst. 1 Dohody, kterému by bylo nutno dát přednost, nýbrž pravidlo podpůrné pro řešení situací, kdy nedojde k naplnění skutkové podmínky ve smyslu čl. 5 odst. 1 Dohody,

tedy výkonu výdělečné činnosti po přesídlení na území České republiky a získání výdělku započitatelného do osobního vyměřovacího základu pojištěnce.

[44] Okamžik přesídlení stěžovatelky na území České republiky nastal dnem udělení trvalého pobytu, tj. 30. 11. 2006, výdělečně činná byla stěžovatelka dle evidenčních listů až do 31. 3. 2007 a o starobní důchod žádala ke dni 1. 4. 2007. Stěžovatelka tedy na území České republiky po přesídlení pracovala, pro účely stanovení výdělku je proto třeba použít čl. 5 odst. 1 Dohody, a to přestože v době přesídlení již pobírala ruský starobní důchod. Zohlednění skutečných výdělků dle čl. 5 odst. 1 Dohody je dle již zmiňovaného rozsudku č. j. 3 Ads 69/2013 – 34 preferovaným způsobem zjištění vyměřovacího základu před náhradním mechanismem jeho zjištění na základě fiktivního výdělku. To je dáno nejen systematikou zařazení předmětných ustanovení Dohody, nýbrž především povahou práva sociálního zabezpečení, které je založeno na principu pojišťovacím. Při určování dávek sociálního zabezpečení je předně třeba zohlednit reálnou ekonomickou aktivitu pojištěnce a jeho příspěvky do systému sociálního zabezpečení státu, který mu předmětnou dávku poskytuje.

[45] Nejvyšší správní soud si je vědom toho, že ve výsledku jsou znevýhodněni ti žadatelé o dávku sociálního zabezpečení, kteří na území státu po přesídlení pracovali. To je ovšem dáno formulací pravidla obsaženého v čl. 5 odst. 2 Dohody, které zvýhodňuje ruské občany, kteří po přesídlení do České republiky nepracovali, nejen oproti těm, kteří zde pracovali, nýbrž i oproti občanům České republiky, neboť fiktivní částka měsíčního výdělku se zjišťuje ke dni přiznání důchodu, a je tak výrazně vyšší než průměrný osobní vyměřovací základ. Výjimečnost pravidla uvedeného v čl. 5 odst. 2 Dohody nicméně nemůže ovlivnit aplikovatelnost čl. 5 odst. 1 Dohody v případě, kdy je naplněna jeho hypotéza. Jak již bylo výše upozorněno, Dohoda je z řady důvodů anachronická, a blíží se tak hranici použitelnosti v současných právních i ekonomických podmínkách. Dle rozsudku č. j. 3 Ads 69/2013 – 34 nelze závěr o aplikovatelnosti čl. 5 odst. 1 Dohody zpochybnit principem výhodnosti, který se dle § 14 zákona o důchodovém pojištění vztahuje pouze na případy překrývání dob pojištění, příp. náhradních dob pojištění a nemá podobu obecného principu či zásady, ani principem ochrany legitimního očekávání, jelikož stěžovatelka musela vědět, že pokud bude v České republice vykonávat výdělečnou činnost zakládající účast na důchodovém pojištění, bude jí tato hodnocena pro účely důchodového pojištění.

[46] Nejvyšší správní soud dále zdůrazňuje, že byť se pro účely naplnění hypotézy čl. 5 odst. 1 Dohody, tj. pro určení mechanismu výpočtu důchodu, přihlíží pouze k práci na území České republiky po přesídlení, důchod je třeba vypočítat ze všech výdělků dosažených v zemi, do níž stěžovatelka přesídlila (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2010, č. j. 6 Ads 99/2010 - 52). Výpočtový základ dle § 16 zákona o důchodovém pojištění je tedy třeba počítat ze všech výdělků dosažených na území České republiky, tj. od 1. 10. 2003 do konce rozhodného období, které končí kalendářním rokem bezprostředně předcházejícím roku přiznání důchodu (§ 18 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění). Podle § 16 odst. 4 písm. c) zákona o důchodovém pojištění s přihlédnutím k výkladu čl. 5 odst. 1 Dohody jsou z rozhodného období pro stanovení výpočtového základu důchodu stěžovatelky vyloučeny doby pojištění získané na území Ruské federace (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2013, č. j. 3 Ads 156/2011 – 116).

IV. B. Doby pojištění získané na území Ruské federace

[47] Další okruh námitek stěžovatelky se týká započitatelných dob pojištění získaných na území Ruské federace. Stěžovatelka žalované vytýká, že při stanovení výše důchodu

pokračování

nezapočítala dobu studia jako dobu pojištění, a tedy v období od 1. 9. 1964 do 30. 6. 1970 (kdy stěžovatelka studovala na Moskevské státní univerzitě) stěžovatelce započítala pouze dobu od 22. 11. 1966 do 22. 5. 1968 (doba péče o dítě) a dobu od 9. 10. 1969 do 1. 1. 1970 (doba zaměstnání). V posuzované věci nejsou sporné skutkové okolnosti. Sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení odpovídá tvrzení stěžovatelky a předloženým podkladům (vysokoškolskému diplomu, pracovní knížce a rodnému listu dcery stěžovatelky). Spornou otázkou je, zda lze hodnotit dobu studia, která nebyla započítána jako doba péče o dítě ani jako doba zaměstnání, jako dobu pojištění. Jedná se tedy o sporný výklad ruských právních předpisů, neboť ruský orgán sociálního zabezpečení v rámci poskytování informací a pomoci dle § 13 odst. 1 věty druhé Dohody uvedl, že od 1. 1. 2002 vstoupila v Ruské federaci v účinnost nová právní úprava důchodového pojištění, podle které již dobu studia jako dobu pojištění hodnotit nelze. Stěžovatelka nicméně odkazuje na přechodná ustanovení nové právní úpravy a rozhodnutí Ústavního soudu Ruské federace, které zdůrazňuje zachování jednou nabytých práv.

[48] Dle čl. 3 Dohody „[p]ři provádění sociálního zabezpečení se použije právních předpisů smluvní strany, na jejímž území občan bydlí, pokud tato dohoda nestanoví jinak“ (odst. 1), „[s]ociální zabezpečení provádějí příslušné orgány smluvní strany, na jejímž území bydlí občan, který uplatňuje nárok na dávku“ (odst. 2). Výjimku z čl. 3 Dohody obsahuje čl. 4 odst. 2 Dohody, který stanoví, že „[z]apočtení doby zaměstnání, pokud jde o dobu práce v každé ze smluvních stran, se provádí podle právních předpisů té smluvní strany, na jejímž území byla vykonávána práce nebo jí naroveň postavená činnost“. Dle čl. 13 odst. 1 Dohody „[o]rgány sociálního zabezpečení, soudy a jiné úřady jedné smluvní strany zúčastněné na provádění sociálního zabezpečení poskytnou orgánům druhé smluvní strany bezplatně právní pomoc v témže rozsahu, jako by šlo o provádění sociálního zabezpečení ve vlastním státě. Orgány sociálního zabezpečení obou smluvních stran si vzájemně poskytnou potřebné informace o okolnostech rozhodných pro přiznání důchodu nebo jiné dávky a provedou potřebná opatření za účelem zjištění těchto okolností“.

[49] K rozhodnutí o důchodu je v posuzované věci dána jednoznačně příslušnost žalované jako orgánu sociálního zabezpečení České republiky. Přiznat nárok na důchod a jeho výplatu znamená zjistit rozhodné skutkové okolnosti (doby pojištění a výši dosažených příjmů) a podřadit zjištěná fakta právním normám. Podle Dohody se pak důchod přiznává za podmínek a ve výši stanovené právními předpisy státu trvalého bydliště (v posuzované věci České republiky) s tou odchylkou, že doby zaměstnání a jim naroveň postavené činnosti se započítají podle právních předpisů té smluvní strany, na jejímž území byla činnost vykonávána (v posuzované věci Ruské federace).

[50] Ke zjištění skutkových okolností a právnímu hodnocení dob získaných na území druhé smluvní strany nepochybně slouží institut zakotvený v čl. 13 odst. 1 Dohody. Vymezením institutu právní pomoci dle čl. 13 Dohody se zabýval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 8. 2010, č. j. 6 Ads 10/2010 – 50, ve kterém uvedl: „Právní pomoc zde nepochybně zahrnuje obvyklé postupy podřaditelné pod tento institut, jak je obvykle v právních vztazích s mezinárodním prvkem vnímán - tedy zejména informace o obsahu cizího práva. Měla-li žalovaná rozhodovat o důchodu i za použití cizího práva (což bylo podle znění Dohody nezbytné), pak prvořadou cestou nepochybně bylo využití součinnosti zakotvené Dohodou s orgány sociálního zabezpečení druhé smluvní strany, které žalované předávaly informace o skutkových okolnostech ze své evidence (například dobách zaměstnání apod.) a dále též o právní úpravě hodnocení dob získaných na území smluvní strany. To, že žalovaná obvykle akceptovala skutková zjištění i právní hodnocení, kterébo se jí dostalo formou právní pomoci podle čl. 13 odst. 1 Dohody, je logické vyústění úpravy, kterou si státy dohodly v mezinárodní smlouvě. Nejednalo se však o „rozhodnutí“, kterým by byla žalovaná vázána v tom smyslu, že by nebylo možno prokázat určitou dobu zaměstnání ve smluvním státě jinak, či prokázat obsah cizího práva jiným způsobem než cestou právní pomoci dle čl. 13 odst. 1 Dohody. [...] Právní hodnocení těchto dob je však součástí rozhodnutí o důchodu, a v tomto ohledu nebylo možné stěžovatelku odkazovat na orgány Ruské federace; právní hodnocení je výrazem

kompetence o věci rozhodnout; má-li správní orgán použít cizího hmotného práva, musí se seznámit s jeho obsahem. Může tak učinit za pomoci institutu právní pomoci, kdy mu podle Dohody obsah tohoto práva sdělí orgán druhé smluvní strany. Není ovšem vyloučeno, aby obsah cizího práva, které má ve správním řízení o dávce důchodového zabezpečení aplikovat, zjistil i jiným způsobem (například za pomoci znalce z oboru právních vztahů k cizině), zejména pokud vznikne o obsah cizího práva spor.“

[51] V posuzované věci žalovaná akceptovala sdělení orgánu sociálního zabezpečení Ruské federace ze dne 6. 12. 2007, podané v rámci právní pomoci podle čl. 13 odst. 1 Dohody, že ruské právo neumožňuje považovat za dobu pojištění dobu studia. Přijala tedy právní názor, že doba studia není pro účely důchodového pojištění v Rusku započitatelná. V napadeném rozhodnutí žalovaná uvedla s odkazem na sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení, že od 1. 1. 2002 vstoupila v Ruské federaci v platnost nová úprava důchodového pojištění, a tudíž nelze dobu studia hodnotit jako dobu pojištění pro účely důchodového pojištění. Tím reagovala na námítky vznesené stěžovatelkou, že ruský orgán sociálního zabezpečení jí v roce 2001 při vyměření starobního důchodu dobu studia do doby pojištění započítal. Odůvodnění napadeného rozhodnutí spolu s informacemi obsaženými ve správním spise lze tak považovat za dostačující, a napadené rozhodnutí je v tomto ohledu přezkoumatelné. Přestože nelze souhlasit s názorem žalované a městského soudu, že žalovaná je při rozhodování bezpodmínečně vázána sdělením orgánu sociálního zabezpečení druhé smluvní strany, argumentaci stěžovatelky v řízení o žalobě ani o kasační stížnosti nelze považovat za způsobitou vyvrátit správnost sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení. Stěžovatelka argumentuje přechodnými ustanoveními k novému zákonu o důchodovém pojištění a nálezy Ústavního soudu Ruské federace, které se nicméně váží k přepočtu již jednou vyměřeného starobního důchodu. Úprava zakotvená Dohodou nicméně není založena na principu přepočtu důchodu stanoveného druhou smluvní stranou, nýbrž na originálním výpočtu důchodu orgány sociálního zabezpečení státu, kde žadatel o důchod bydlí, které jsou pouze povinny započíst dobu pojištění dle právních předpisů druhé smluvní strany platných v době jejich rozhodování. Stěžovatelka se rozhodla zažádat o český starobní důchod a využít existence Dohody, nemůže tedy profitovat z výhod plynoucích z její aplikace, které jsou, jak již několikrát upozornil Nejvyšší správní soud, významné a v kontextu jiných mezinárodních smluv o sociální zabezpečení nevídané (viz např. již zmiňovaný rozsudek č. j. 3 Ads 171/2011 – 78), a zároveň požadovat zohlednění v minulosti přiznaného ruského důchodu.

[52] Z výše uvedených důvodů rovněž nelze považovat za důvodnou námitku stěžovatelky, že sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení působí nevěrohodně, když tento uvádí jinou dobu pojištění k datu vyměření ruského starobního důchodu v roce 2001 a k datu dotazu ze strany žalované ohledně započitatelných dob pojištění pro účely určení výše českého důchodu. Ze sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení ze dne 6. 12. 2007 vyplývá, že stěžovatelce započtl jako dobu zaměstnání období od 9. 10. 1969 do 1. 1. 1970, což odpovídá i pracovní knížce, kterou stěžovatelka žalované doložila. Stěžovatelka nicméně brojí i proti tomuto postupu ruského orgánu sociálního zabezpečení a uvádí, že jí tato doba měla být započítána jako doba studia. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že vzhledem k tomu, že tato námitka nebyla uplatněna v řízení před městským soudem, který ji tak nemohl posoudit, nemůže se jí pro její nepřipustnost zabývat. K námitce týkající se započtení doby péče o dítě Nejvyšší správní soud uvádí, že stěžovatelka zpochybňuje sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení s odkazem na ruský zákon o důchodovém pojištění, který v době rozhodování žalované již nebyl platný, a proto i tuto námitku je z výše uvedených důvodů třeba odmítnout jako nedůvodnou. Nejvyšší správní soud nadto uvádí, že pouhý odkaz na maximální možnou dobu započitatelné péče o dítě nijak nezpochybňuje skutkové okolnosti týkající se stěžovatelčiny faktické péče o dítě tak, jak byly sděleny ruským orgánem sociálního zabezpečení.

pokračování

[53] Nejvyšší správní soud tedy došel k závěru, že v posuzovaném řízení nebylo důvodu zpochybňovat sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení stran započítatelných dob pojištění na území Ruské federace, žalovaná ani městský soud tedy nepochybily, pokud z tohoto sdělení vycházely při určení započítatelné doby pojištění.

IV. C. Postup při stanovení procentní výměry starobního důchodu: rozlišení mezi rozhodným obdobím pro účely stanovení výpočtového základu a celkovou dobou pojištění

[54] Výše starobního důchodu se skládá ze dvou složek: základní výměry a procentní výměry. Zatímco základní výměra je prakticky jednotná a stanovená na základě právních předpisů, výše procentní výměry odvisí od výše výpočtového základu a procentní sazby. Dle § 33 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění se výše procentní výměry starobního důchodu stanoví procentní sazbou z výpočtového základu podle doby pojištění získané do vzniku nároku na důchod a podle doby pojištění získané po vzniku nároku na tento důchod. Tato procentní sazba činí za každý rok doby pojištění do vzniku nároku na důchod 1,5 % výpočtového základu (§ 34 odst. 1 téhož zákona). Pojištěnci, který splnil podmínky na důchod a po vzniku nároku na tento důchod vykonával výdělečnou činnost a nepobíral přitom starobní důchod, se výše procentní výměry zvyšuje o 1,5 % výpočtového základu za každých 90 kalendářních dnů (§ 34 odst. 2 téhož zákona). Dle § 18 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění rozhodné období pro stanovení výpočtového základu končí kalendářním rokem, který bezprostředně předchází roku přiznání důchodu.

[55] V napadeném rozhodnutí žalovaná správně vycházela z toho, že rok přiznání důchodu se již nezapočítává do rozhodného období dle § 18 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění a na důchodovém listu tak zcela správně není již pro toto období uveden vyměřovací základ. Na druhou stranu správně také započítala dané období do celkové doby pojištění. Nejvyšší správní soud tedy v napadeném rozhodnutí neshledal stěžovatelkou tvrzenou vnitřní rozpornost.

[56] Nejvyšší správní soud nicméně poukazuje na již výše zmíněnou nepřezkoumatelnost stanovení data přiznání důchodu stěžovatelce. Pokud by žalovaná došla k závěru, že stěžovatelce bylo třeba přiznat starobní důchod ke dni 1. 4. 2007, a nikoli ke dni 30. 11. 2006, bude třeba do rozhodného období zahrnout i rok 2006 a pro účely stanovení procentní sazby zohlednit i dobu pojištění po vzniku nároku na starobní důchod.

V. Závěr a náklady řízení

[57] Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto napadený rozsudek zrušil (§ 110 odst. 1 věta první s. ř. s.). Za použití § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. současně zrušil i napadené rozhodnutí a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 3 a 4 s. ř. s.). Zruší-li Nejvyšší správní soud i rozhodnutí správního orgánu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento správní orgán vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 5 s. ř. s.]. V navazujícím řízení bude žalovaná předně povinna přezkoumatelným způsobem stanovit den přiznání starobního důchodu stěžovatelce, od něhož se odvíjí určení rozhodného období pro účely stanovení výpočtového základu a celková doba pojištění. Při stanovení výše výdělku je třeba postupovat dle čl. 5 odst. 1 Dohody, neboť stěžovatelka na území České republiky po přesídlení pracovala, přičemž na tomto závěru ničeho nemění ani skutečnost, že při přesídlení již pobírala ruský starobní důchod. Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že byť se pro účely naplnění hypotézy čl. 5 odst. 1 Dohody, tj. pro určení mechanismu výpočtu důchodu, přihlíží pouze k práci na území České republiky po přesídlení,

výpočtový základ je třeba počítat ze všech výdělků dosažených na území České republiky, tj. od 1. 10. 2003 do konce rozhodného období, které končí kalendářním rokem bezprostředně předcházejícím roku přiznání důchodu. Ohledně dob pojištění získaných na území Ruské federace lze vycházet ze sdělení ruského orgánu sociálního zabezpečení, neboť v posuzovaném případě nebyla správnost tohoto sdělení nijak zpochybněna. V závislosti na určení data přiznání důchodu bude případně také nutné rozlišovat dobu pojištění před vznikem nároku na starobní důchod a dobu pojištění po vzniku nároku a toto zohlednit při stanovení procentní sazby.

[58] Nejvyšší správní soud je posledním soudem, který o věci rozhodl, a proto musí určit náhradu nákladů celého soudního řízení. Vzhledem k tomu, že se stěžovatelka žalobou domáhala zrušení napadeného rozhodnutí, je nutno považovat ji za úspěšného účastníka. Podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. má úspěšný účastník právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelka byla zastoupena advokátem pouze v řízení o kasační stížnosti, a proto jí přísluší náhrada odměny za tři úkony právní služby, a to převzetí a příprava zastoupení na základě smlouvy o poskytování právních služeb [§ 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů] a podání kasační stížnosti a vyjádření ze dne 15. 11. 2016 [§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]. Nejvyšší správní soud stěžovatelce nepřiznal odměnu za vyjádření ze dne 21. 11. 2016, neboť v něm byly doslova zopakovány argumenty uvedené již ve vyjádření ze dne 15. 11. 2016 a dále zde byl pouze citován rozsudek Nejvyššího správního soudu, na který stěžovatelka odkazovala již ve své kasační stížnosti. Odměna za jeden úkon činí podle § 7 ve spojení s § 9 odst. 2 advokátního tarifu 1000 Kč. Podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu je třeba k odměně za každý úkon přičíst 300 Kč na úhradu hotových výdajů. Protože zástupce stěžovatelky je plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se jeho odměna o částku 819 Kč, kterou je povinen odvést z odměny za zastupování podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Celkovou částku náhrady nákladů řízení ve výši 4719 Kč je žalovaná povinna zaplatit stěžovatelce v přiměřené lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám jejího zástupce.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. prosince 2016

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu